

СТАНОВИЩЕ

на Асоциацията на Сухопътните войски на България по темата „Десет години членство на България в НАТО-равносметка с поглед към следващото десетилетие“

о.р генерал лейтенант Кирил Цветков

Председател

Равносметка не се наемаме да правим, но ако някой се интересува е достатъчно да се прочетат оценките за състоянието на отбраната и въоръжените сили, но когато идва на власт поредното правителство. Тогава всеки най-стриктно и правдиво дава оценка. След това следват няколко успешни години до идването на власт на следващото правителство, ако е от друга политическа сила и по Закона за отрицание на отрицанието нещата се повтарят. В резултат на тази главоблъсканица като краен резултат имаме състояние на националната отбрана, което не дава необходимите гаранции на държавата и тя се опира основно на гаранциите на НАТО. Може да е за пръв път в историята, но е факт. Не сравнявам дори състоянието на страната след Ньойския договор, защото външни сили тогава са ни довели до това състояние, от което след 20 години страната се е съвзела и е успяла да мобилизира половин милионна армия за успешно участие в следващата война. В новите условия този крах в отбраната си е чисто наше дело, на политическите сили и отчасти на военните и вече четвърт век не сме мръднали напред. На първите, защото те вземаха политическите решения, а на вторите, че не намериха сили да се противопоставят на тези решения и само историята ще оцени вината. Така че стига с равносметките и да видим какво ще правим по нататък под прословутия чадър на НАТО . Между впрочем, в къщи стои чадъра от първата конференция за НАТО, когато ни обещаха светло бъдеще и просперитет под този чадър, с участието на президента Петър Стоянов и Збигнев Бжежински, който още дава акъл на света. Но още не съм го ползвал. Между впрочем отново за това какво е състоянието на въоръжените сили оценката е дадена в поканата за съвета, а тя е критично. Защото каквото е състоянието на въоръжението и техниката, такова е и на боспособността и боеготовността, поради факта, че в методиката тази оценка е определяща. Така прокламираният нов мениджмънт в отбраната, залегнал като пътеводна звезда в Бялата книга така и така не се състоя, не видя бял свят, но затова пък ни остави самата Бяла книга, незнайно защо да ни чертае пътя напред.

Обвиняват НАТО за това състояние, незнайно защо. То че Алианса има препоръки, които трябва да се спазват и изисквания да се достигне оперативна и техническа съвместимост равна на Варшавския договор не означава, че НАТО е виновно за отбраната ни. По-виновен е другият съюз, който ни затвори икономиката и селското стопанство с изисквания и квоти и който слага ограничения в разходите за отбрана. Виновни са тези в страната, които като си виждат дереджето на отбраната и въоръжените сили се съобразяват с някакви препоръчителни баланси и съотношения на разходи, поемат непосилни задачи и разпиляват ресурсите за отбрана. В НАТО са длъжни да изискват, ние сме длъжни да изпълняваме според възможностите си. Няма пари за

мисии, няма да се ходи, както когато няма пари за самолети и не се купуват. Когато създадем батальонните бойни групи наистина, а не само на книга, тогава ще ги пращаме на мисии. Но две дини под една мишница не се носят, казва народът.

Много ми хареса в поканата призива от тази равностетка да тръгнем към следващото десетилетие, за да не го изтървем и него. И удобно и лесно изпълнимо. И в икономиката, и в отбраната, и навсякъде, когато тръгваш от последното място винаги имаш шанс да се класираш по нагоре в състезанието и да отбележиш че има напредък. Така че да видим как ще излезем от Бялата книга и ще отговорим на предизвикателствата на променящата се военностратегическа среда, която за съжаление не остана мирна и стабилна, за да оправдае истинността на Бялата книга. Ние, в ОСВО имаме наша оценка за състоянието на военнополитическата обстановка в света и около нас, различна от описаната в Бялата книга, и тя се потвърждава от практиката. Но никой не искаше да я чуе и дори да я прочете. А реалността се оказва още по-сурова отколкото и в нашите оценки. Розовото бъдеще се отлага за всички. НАТО иска адекватни способности. ЕС също иска да има свои способности за въздействие в горещите точки на света. Така че първият въпрос, който трябва да се реши е въпросът за парите.

И това е първото нещо, което трябва да се направи. Да се намерят пари. С такъв бюджет, от който 60 % отиват за социални плащания не се отива далеч. И поради пословичното обедняване на населението и повишената раждаемост на някои групи от населението тези средства ще се увеличават и ще тегнат като хомот на развитието на страната. Не се очертава особено розова картина пред отбраната. С 5% капитални вложения армия не се прави и не се поддържа. Ако стойността на материалните средства в армията се оценява, да кажем на 2 милиарда (примерно, за да избегна влизането в класифицирана информация), ежегодно само за поддръжка на системите, въоръжението и техниката трябва да се заделят поне около 100 милиона годишно, за да е технически в готовност в използване. И колкото са по-стари тези системи, толкова средствата за поддръжка нарастват. В другите армии на запад основни въоръжения се сменят на 7-8 години, при нас се очаква нашите въоръжения и техника да надживеят човека. Състоянието на въоръжението и техниката в армията е такова, че подлежи на поголовна смяна, за което са нужни поне 200 милиона годишно. Някой ще каже и ми казаха в лицето на бивши заместник министър по въоръжението, че това са стари разбирания. Стари ли са неznam, но всички на запад и зад океана така работят и то с далеч по нови системи оръжия.

И оттук нататък трябва да се мисли за издръжка на персонала и за бойна подготовка. Средствата за това непрекъснато ще нарастват. Бойната подготовка е в пряка зависимост от състоянието на въоръжението и техниката и без решение на първата задача, за която говорих няма да има успех. Пак по моите „стари“ разбирания за бойна подготовка са необходими около 80 милиона лева ежегодно в съотношение 40:25:15 за ВВС:СВ:ВМС. И още за тези в подчинение на СКС. Това ще Ви го каже всеки командващ, който държи на войските си.

Ударът нанесен по отбраната през 2009 г. с 40%-ното съкращение забави целия процес с години. Още разходите за отбрана не могат да се доближат до тези от 2008-2009г.. Това са над милиард

лева непостъпили в отбраната и въоръжените сили за тези години. Тук е ескадрилата самолети втора употреба или две напълно превъоръжени батальонни групи, или модернизацията на целия ни флот. Злоупотребата със средства за отбрана стана правило на всяка власт и няма измъкване от това разбиране. Пацифизмът набира сили и в Европа и у нас и води до продължаване на демилитаризацията. Ако продължи тази политика след пет или десет години нито ще изпълним приетите цели на способности към НАТО нито ще имаме армия, способна да изпълни задачите си в системата на националната отбрана и сигурност и в колективната на НАТО и ЕС. Нужно е отговорно решение на национално ниво, прието с консенсус от политическите сили за възстановяване на боеспособността на въоръжените сили **и това трябва да е първа точка от плановете, стратегиите и белите/черни книги.** Някой трябва да намери сили да се пребори с нарастващия пацифизъм в страната и да я подготви за бъдещите сътресения, защото утре ще се плаща с много жертви. Дали средствата ще бъдат от националния бюджет или целево взети на заем няма значение в името на по-високата сигурност на гражданите и страната. Двата милиарда, за които се говори по Целите за способности трябва да се осигурят в близките години на всяка цена ежегодно, а това е нарастване на годишния бюджет с около 200 млн. лева и доближаване до изискваните от НАТО около 1.8-2% от БВП за военни разходи

Налице е опасност от продължаващо намаляване на разходите за отбрана поради намаляване на разходите за мисии, след оттеглянето ни от Афганистан. Има опасност от включването ни в нови мисии, което трябва да се избегне, както и да се избегне снемането на средствата за предишните мисии от бюджета за отбрана. Досега преките разходи за мисии доближават почти милиард лева, а с непреките повече от милиард и половина. Това е сравнимо с придобиването на ескадрилата самолети и превъоръжаването на трите бойни групи на СВ. ЕС издига искания за формиране на батальонни групи и за ЕС и иска участие на всички страни-членки, които ще издържат изцяло силите си. Едно такова участие отново ще забави модернизацията и превъоръжаването с години.

Изходът като че ли е в многонационалните решения за изграждане и развитие на отбранителните способности. Но това крие голям риск защото подлага националните елементи на тотален контрол по използването им от водещата страна. От друга страна никой не може да гарантира, че тези способности ще се поддържат през цялото време и ще осигуряват националните ангажименти в случай на конфликт, от който някои от участващите в конфликта има различно мнение. Има и исторически мотиви за неприемане на такива способности, например турски самолети да осигуряват въздушния ни суверенитет или турски кораби да носят бреговата ни охрана, за което не е подготвено още общественото мнение. Въпреки че по време на Първата световна война сме воювали заедно с турски дивизии на Добруджанския фронт, а на Македонския в критичния за нашите войски период две турски дивизии са подкрепили левия фланг на нашите войски. От друга страна нашата страна напълно се лишава от собствени средства за въздействие. Както се вижда в такова състояние изпадна ЕС след закриването на германо-френския корпус и търси изход от това със създаването на собствени сили.

Силата на нашата армия винаги е била в наличието на резервни сили, които да се мобилизират при нужда. Засега изграждането на такива сили е в застои пак поради липса на средства. Един от

основните принципи на строителството на въоръжените сили е равностойна подготовка на редовните и резервните сили. От огромни слабости и с много проблеми се върви към изграждането на резервните сили. Вместо да се търсят средства чрез райониране по области на изгражданите сили, които могат да се използват и като териториален резерв се централизира и прави невъзможно свикването и подготовката им. Вместо да се използват мирновременните формирования за развърщане на военновременни, което е традиция от създаването на армията ни досега те се формират на пусто място. Отричането на териториалното разпределение на военновременните, дори и на мирновременните формирования е грешка със стратегически последици. Губи се ефективността в развърщането, бързината за привеждането им в готовност за използване. Няма я близката връзка между формирование и резервисти, затрива се вековната привързаност на цели поколения към дадено формирование.

Едно е ясно. С такъв и продължаващ да намалява бюджет за отбрана амбициозната програма, представена за разглеждане от правителството е обречена на неуспех. С нарастването на стойността на издръжката на войските и на въоръженията, което е неминуемо в световен мащаб това ще доведе до следващи планове за механично съкращаване на числеността на въоръжените сили и те няма да са в състояние да бъдат гарант на суверенитета и независимостта на страната, което ще изисква промяна на Конституцията.